

Mapa de Patrimoni Cultural

Font-rubí

Redacció: Miquel Gea (Actium)

Gener 2014

**Diputació
Barcelona**

SUMARI

1. INTRODUCCIÓ
 - 1.1. Presentació
 - 1.2. Agraïments
2. DADES DEL MUNICIPI
 - 2.1. Escut municipal i toponímia
 - 2.2. El medi físic
 - 2.3. La població i la seva activitat
 - 2.4. Evolució històrica
3. METODOLOGIA DE TREBALL
 - 3.1. Fases de l'estudi
 - 3.1.1. Recopilació d'informació referent al patrimoni del municipi
 - 3.1.2. Treball de camp
 - 3.1.3. Introducció de la informació a la BD i redacció de la memòria final
 - 3.2. Model de fitxa utilitzat
 - 3.3. Criteris generals emprats per a la inclusió o exclusió dels elements
4. RESULTATS DE L'ESTUDI
 - 4.1. Protecció legal dels elements fitxats al Mapa de Patrimoni
 - 4.2. Titularitat dels elements fitxats al Mapa de Patrimoni
 - 4.3. Estat de conservació dels elements fitxats
 - 4.4. Patrimoni immoble
 - 4.4.1. Edificis
 - 4.4.2. Conjunts arquitectònics
 - 4.4.3. Elements arquitectònics
 - 4.4.4. Jaciments arqueològics
 - 4.4.5. Obra civil
 - 4.5. Patrimoni moble
 - 4.5.1. Objectes
 - 4.5.2. Col·leccions
 - 4.5.3. Fons d'imatges
 - 4.5.4. Fons documentals
 - 4.6. Patrimoni immaterial
 - 4.6.1. Manifestacions festives
 - 4.6.2. Tradició oral
 - 4.6.3. Música i dansa
 - 4.7. Patrimoni natural
5. LLISTAT D'ELEMENTS NO FITXATS

5.1. Elements no fitxats llistats en base a la seva tipologia

6. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

FITXA TÈCNICA

Nom del projecte	Mapa de Patrimoni Cultural de Font-rubí
Població i comarca	Font-rubí. Alt Penedès
Promoció	Oficina del Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona Ajuntament de Font-rubí
Execució	Actium Patrimoni Cultural, SL
Realització	Miquel Gea i Bullich
Coordinació	Josep Font Piqueras
Coordinació OPC Diputació de Barcelona	Pedro Barbado Mariscal
Dates d'execució	Febrer – Novembre de 2013

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Presentació

Els Mapes de Patrimoni Cultural són una eina promoguda des de l'Oficina del Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona que permet efectuar una recollida exhaustiva de dades sobre el patrimoni cultural i natural d'aquells municipis que ho sol·liciten. La informació obtinguda permet que, posteriorment, es puguin adoptar mesures de protecció i conservació, així com la rendibilització social d'aquest tipus de patrimoni.

Els Mapes de Patrimoni esdevenen, per tant, una eina per a les corporacions municipals que els permet obtenir una visió global del patrimoni que es troba en el seu terme municipal. Aquesta informació és clau per tal de facilitar-ne la gestió, la difusió a la ciutadania, la compatibilitat amb els canvis del planejament urbanístic o la creació de rutes turístiques vinculades a aquests elements.

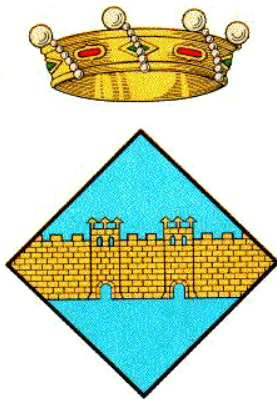
El Mapa de Font-rubí ha estat realitzat per Miquel Gea i Bullich, de l'empresa Actium Patrimoni Cultural, SL, per encàrrec de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, a partir de la petició efectuada per l'ajuntament de Font-rubí.

1.2. Agraïments

Òbviament, la realització d'aquest Mapa de Patrimoni no hauria estat possible sense la col·laboració de moltes persones del municipi. Hem de fer especial menció a la ajuda inestimable del senyor Joan Marc Galimany, actual segon tinent d'alcalde i regidor de promoció econòmica i turisme, patrimoni i noves tecnologies. La documentació aportada pel senyor Galimany, resultat d'una inquietud personal de fa molts anys, així com el seu bon coneixement del municipi, ha permès localitzar molts dels elements fixats. Aquest agraïment és extensible a tot el personal de l'Ajuntament de Font-rubí que, en tot moment, ha posat els mitjans necessaris per tal de facilitar la nostra tasca. També volem mostrar el nostre agraïment al Sr. Jordi Farré, del Vinseum, per l'atenció que ens ha prestat i a mossèn Josep Puig per les facilitats donades per tal de visitar els arxius parroquials. Finalment, volem fer palès el nostre agraïment a totes aquelles persones del municipi que, amablement, ens han proporcionat informació i han atès els nostres dubtes i qüestions.

2. DADES DEL MUNICIPI

2.1. Escut municipal i toponímia

L'escut municipal de Font-rubí és caironat: d'atzur, una muralla torrejada de dues torres obertes d'or. Per timbre presenta una corona de baró. Fou aprovat el 31 de gener de 1983 i publicat al DOGC el 2 de març del mateix any amb el número 308.

Les torres fan referència a l'antic castell de Font-rubí, avui en ruïnes. La corona de baró fa referència al fet que el castell fou seu d'una baronia.

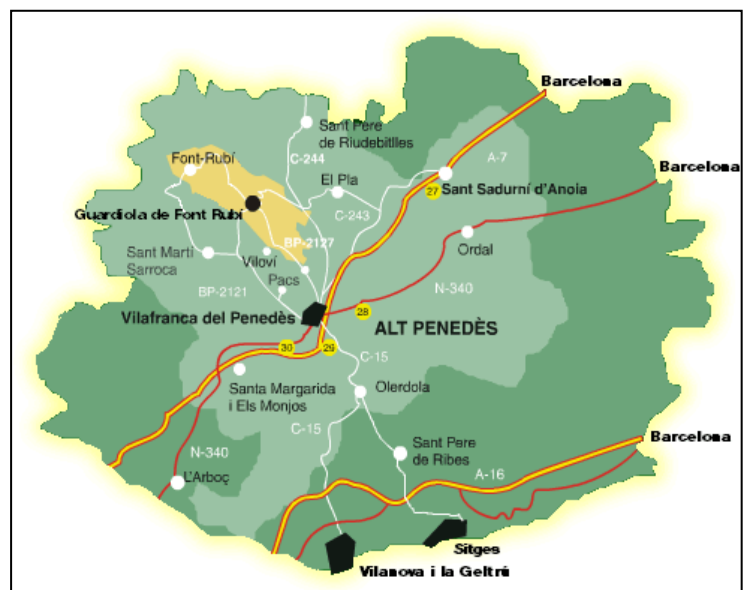
El nom de Font-rubí sembla que li ve donat pel fet d'haver existit, prop del castell, una font d'aigües ferruginoses que li donava a l'aigua un to vermellós. Sembla que a la font se l'anomenà per aquest motiu *Fonte Rubeam* i, d'aquí, el nom evolucionà fins a

l'actual topònim de Font-rubí.

Altres topònims destacables del terme són Grabuac, documentat des de l'any 1179 com *Gras Buach*. Segons Salvador Llorac l'etimologia d'aquest topònim prové de "Grau" i "buac" que significaria "El pas del bony" (LLORAC, 1991:130). Un altre topònim documentat des d'antic és el de Guardiola, atès que apareix en un document de l'any 1201 on s'esmenta un "Berenguer de Guardiola".

2.2. El medi físic

El municipi de Font-rubí és a la part septentrional de l'Alt Penedès. D'una extensió de 37,17 km², les serres de Font-rubí i de Bolet o de l'Avellà separen el terme del de Torrelles de Foix, la Llacuna (Anoia) i Mediona, a la part NW. Més a llevant, el municipi limita amb Sant Quintí de Mediona i Terrassola i Lavit. A l'E confronta amb el Pla del Penedès, Puigdàlber, Santa Fe

del Penedès i la Granada; al SE limita amb Vilobí del Penedès i Sant Martí Sarroca i al SW amb Torrelles de Foix. El terme s'estén allargassat des del coll de la Barraca, a l'extrem NW fins al pedró de la Granada, al SE, amb una distància entre ambdós punts de 12 km; en canvi, l'amplada màxima del terme només assoleix 3,5 km en la part central, des de la Maçana a Sant Vicenç de Morrocurt. Aquesta configuració allargada del terme respon al fet d'haver-se format seguint una antiga Carrerada que establia comunicació de la Llacuna amb la Granada i, d'ací, amb la costa de la Mediterrània. Per raó d'aquesta configuració el terreny és accidentat al NW i enllaça amb la depressió penedesenca al SE. Les serres de Font-rubí i de l'Avellà, de la Serrallada Pre-Litoral, formen la dita plana de Font-rubí, altiplà amb altituds superiors als 700 m (el punt culminant n'assoleix 799, a la fita dels termes de Font-rubí, Mediona i la Llacuna). La vessant de solell té força pendent i, a voltes, és acinglerada. Del poble de Font-rubí en avall el terreny ja és en general pla i la seva altitud es manté a menys de 300 m. El terme es pot considerar en la línia de partió de les aigües a les conques de l'Anoia i el riu Foix. La part del NE és drenada per torrents com el de l'Alzinar i el del Romaní, que aboquen a la riera de Lavernó, afluent de l'Anoia. A la banda SW la riera de Llitrà és el principal desguàs que aboca al riu Foix per Santa Margarida, després d'haver travessat els termes de Vilobí, Pacs i Vilafranca del Penedès.

El cap de municipi és el poble de **Guardiola de Font-rubí**, que és situat sobre un petit tossal (331 m d'altitud), sobre la carretera que porta de Font-rubí a Vilafranca del Penedès. L'any 2011 tenia 473 h. Ja l'any 1201 s'esmenta un Berenguer de Guardiola com a signant d'una concòrdia amb l'abat de Sant Cugat per un mas que tenia al lloc de Ginamballes, de la parròquia de Sant Vicenç de Morrocurt. L'origen de Guardiola és, doncs, anterior al segle XIII. Probablement devia ser una torre de Guaita, al costat de la Carrerada de la Segarra, a prop de l'antic lloc de la Maçana.

La festa major del poble se celebra a l'agost, igual que la del municipi. Se celebren també la festa major petita de Sant Vicenç (gener) i la festa de Sant Isidre (maig), patró de la pagesia. Al municipi funcionen diverses entitats de caire cultural i recreatiu (grup de geganters i grallers, de diables, de panderetes, de bastoners, de cercolets, de teatre, de capgrossos i corals) i es publica una revista "Montònc", que s'ocupa principalment de temes d'abast local.

A banda del nucli principal, Guardiola, el municipi de Font-rubí compta amb d'altres nuclis poblacionals molt disseminats. Entre aquests nuclis podem destacar-ne els següents:

Font-rubí

El poble de Font-rubí (666 m d'altitud), que dóna nom a tot el municipi, comptava amb 45 h el 2011, es formà al vessant del puig del Castellot (793 m d'altitud), on hi ha les ruïnes del castell, del que resten alguns llenços de la muralla que dibuixen una planta aproximadament rectangular. Es conserva també, bé que escapçada, la torre mestra, de planta circular. Als peus del turó on s'alça el castell se situa l'església de Sant Pere i Sant Feliu de Font-rubí, d'origen romànic però molt transformada posteriorment. Aquesta església pertanyé a la canònica de Santa Maria de Solsona, pertinença confirmada per les butlles papals d'Urbà II, del 1097, i d'Eugeni III, del 1151. A la fi del segle XIII, segons un document del cartulari de Santa Maria de Solsona, l'església de Font-rubí —que, com l'església propera de Santa Maria del Pla del Penedès, pertanyia a la canònica solsonina— havia de pagar a Solsona 30 sous pel delme.

Santa Maria de Bellver

Dins el barri de Santa Maria, amb 94 h el 2011, uns 3 km a l'E del poble de Guardiola de Font-rubí, es troba l'actual església parroquial de Santa Maria de Bellver. És un edifici alçat al segle XVIII, en un estil que barreja el neoclàssic i el barroc. Aquest barri forma una partida administrativa que inclou també l'església de Sant Vicenç, que havia pertangut a l'antiga quadra de Sant Vicenç de Morrocurt, de la qual només es conserva l'edifici esmentat. Aquest, que havia estat parròquia, és actualment incorporat a la masia de Cal Cerdà. L'església és documentada des del 1157. Es tracta d'una construcció d'una nau capçada per un absis decorat exteriorment amb arcuacions llombardes. A la banda del N hi ha una capella afegida, coberta amb volta ametllada. Al S hi ha la porta, adovellada. Conserva una pica baptismal ornada amb un fris en dent

de serra i dibuixos geomètrics. Aquesta capella s'esfondrà parcialment, després d'un període de fortes pluges, a principis dels anys noranta del segle XX.

Les Casetes d'en Raspall, Grabuac, les Graus i la Fanga

A llevant de Sant Vicenç de Morrocurt, al límit amb Torrelavit, hi ha el barri de les Casetes d'en Raspall (300 m d'altitud), sobre un camí vell que duu al Pla del Penedès, no gaire lluny de la carretera de Vilafranca a Igualada. El 2011 hi eren empadronades 76 persones.

El poble de Grabuac (289 m d'altitud), al SE del terme, sobre el camí vell de Guardiola a Vilafranca, en terreny pla. Anys enrere també era conegut com a nucli de Can Colomer.

No gaire lluny hi ha el petit nucli de les Graus. El 1179 el batlle de Vilafranca va vendre a B. de Gras Buach el pa i el vi que, de la seva batllia, sortissin per al senyor rei. Al segle XIV la quadra de Grabuac era del prior del monestir de Montserrat. Al fogatjament de vers el 1370 el monestir tenia set focs a Font-rubí, tres dels quals eren a Grabuac. A l'edat moderna, la baronia de Font-rubí es digué baronia de Grabuac. El 1541 n'era titular la senyora Magdalena de Palou, que fou succeïda pels Fiveller de Palou, els Hospital, els Merlès i els Erill, fins que, a la primera meitat del segle XIX, passà als marquesos de la Manresana, darrers senyors jurisdiccionals del terme de Font-rubí. Actualment es troba gairebé unit al barri de la Fanga, al costat de la riera de Romaní. El poble de Grabuac forma una entitat de població amb el llogaret de la Fanga i tenia 129 h l'any 2011.

Altres barris i masos del terme

Altres barris són:

- El del Coll de la Barraca (699 m d'altitud), situat al portell del seu nom, divisòria dels termes de Font-rubí, la Llacuna i Torrelles de Foix. El 2011 hi havien 7 h empadronats. Dista 2 km del poble de Font-rubí.
- L'Avellà, amb 52 h el 2011, es troba a 530 m d'altitud, al km 4,6 de la carretera de Villobí, al vessant meridional de la serra de l'Avellà. El mas de l'Avellar, de la parròquia de Sant Pere, és esmentat l'any 1227 com a donació testamentària d'Elisenda de Queralt al seu nebot Hug Alemany de Cervelló. Dalt d'un turonet, al costat de la dita carretera, hi ha les ruïnes de la capella romànica de Sant Andreu, de la qual resta l'absis, que conserva la part de la volta, i un tros curt dels murs septentrional i de migdia de la nau.
- La masia i el lloc de la Maçana són a la dreta de la riera de Llitrà (dita, també, en aquest sector, riera de la Maçana), a ponent de Guardiola, sobre el camí vell de Vila-

franca a la Llacuna. El 2011 hi vivien 74 h. El riuet de la Maçana és esmentat el 991. L'alou de la Maçana fou donat per Sança, vídua de Guillem Miró, al monestir de Sant Cugat del Vallès, pel seu testament del 1157. Dalt d'un turonet es conserva l'església romànica de Sant Joan de la Maçana, d'una nau capçada per un absis semicircular, decorat a l'exterior amb arcuacions i faixes llombardes. La capella restà abandonada des de l'any 1936 fins fa pocs anys, quan fou recuperada.

- El barri del Mas Moió és a 410 m d'altitud, prop de la riera de la Maçana, aigua amunt del barri d'aquest nom. Tenia 26 h el 2011. Figurava ja en el fogatjament del 1553. Pren el nom del mas homònim.
- El barri de Cal Semisó (300 m d'altitud) és a tocar de la riera de la Maçana, aigua avall de Guardiola, a prop del pont de la carretera de Vilafranca. Juntament amb el llogaret de la Font formen una entitat de població que agrupava 28 h el 2011.
- Les Casesnoves constitueix un aglomerat de poques cases amb 42 h el 2011, a la part de llevant del terme, molt a prop del seu límit, gairebé tocant al cementiri de Puigdàlber.
- El nucli de Sabanell se situa al km 28 de la carretera d'Igualada, a prop del trencall amb la carretera de Guardiola, a 243 m d'altitud, en terreny pla, molt propera al terme del Pla del Penedès. El 2011 tenia 17 persones empadronades. El seu veïnat és agregat a la parròquia de Santa Maria del Pla.
- Els Pujols, amb 36 h el 2011, ja tocant als termes de les Cabanyes, Santa Fe i la Granada.
- Montjuïc amb 68 h el 2011, al nord del barri de Mas Moió.
- L'Alzinar amb 160 h el 2011.

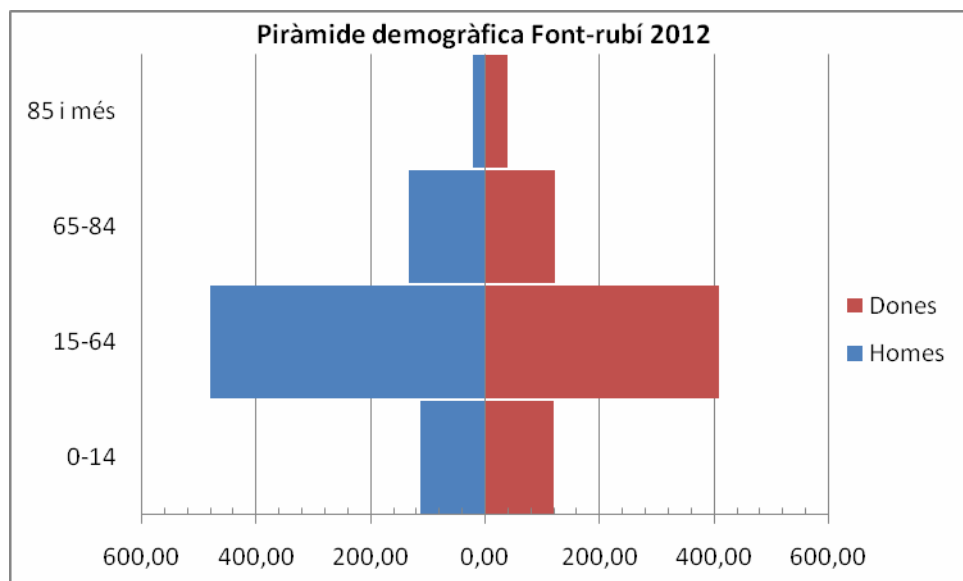

La principal comunicació amb Vilafranca s'estableix per mitjà de la carretera local que va de la Llacuna a Vilafranca, passant per Font-rubí, l'Avellà i Guardiola de Font-rubí dins el terme municipal. Aquesta carretera contorneja la Serra de Font-rubí, per on discorre el camí vell i la Carrerada, també coneguda per Via Mercadera. Un trencall d'aquesta carretera local porta de Guardiola de Font-rubí a l'església de Santa Maria de Bellver i continua cap a l'est fins a enllaçar amb la carretera de Vilafranca a Igualada prop del nucli urbà de Sabanell. L'estació de ferrocarril més propera és la de Vilafranca del Penedès, a 9 km de Guardiola de Font-rubí.

2.3. La població i la seva activitat

Tal com hem vist, el poblament és disseminat en nombrosos nuclis disseminats i l'ajuntament es reuneix al poble de Guardiola de Font-rubí.

La població era de 1400 habitants el 1860. Augmentà considerablement fins els anys vint del segle actual (el 1920 hi havia 1915 habitants) i posteriorment inicià la davallada, que s'accentua entre els anys 1930 i 1940, amb 1900 i 1797 h respectivament, i, encara, molt més a partir dels anys seixanta. El 1960 hi havia 1662 habitants, el 1970 n'hi havia 1338, el 1975 hi habitaven 1233 persones, el 1981, 1185. A principis del segle XXI Font-rubí experimentà un creixement important passant de 1200 habitants l'any 2000 a 1483 l'any 2009, quantitat que s'ha vist lleugerament reduïda en l'últim padró municipal disponible, de l'any 2012, amb 1437 habitants.

L'activitat econòmica principal del municipi ha estat tradicionalment l'agricultura, tot i que actualment s'alterna amb les activitats industrials. Es conrea la meitat de la superfície, sempre

en règim de secà. La part accidentada és coberta de bosc i matollar. El conreu principal és, com arreu del Penedès, la vinya; segueixen en importància els cereals, principalment blat, i, secundàriament, les oliveres, altres fruiters i les patates. Ha assolit força importància l'aviram, que es cria en diverses granges avícoles. Pel que fa a les activitats industrials, predominen les indústries derivades de la viticultura i una empresa de mànegues.

2.4. Evolució històrica

L'origen històric del terme és el castell de Font-rubí, situat al coster del puig del Castellot (793 m d'altitud), en la part occidental del terme. La fundació d'aquest castell ha de ser antiga, ja que és un lloc de vigilància del proper coll de la Barraca, pas entre la Segarra i la plana penedesenca. El castell és documentat el 983; de domini comtal, fou cedit en feu a la família Queralt. El 1172 el posseïa Guillem de Bell-lloc, el 1202 Arbert de

Pierola i el 1303 l'obtingué Arbert de Mediona. El castell, però, continuava essent de jurisdicció reial i, així, Jaume II ordenà que Ramon de Barberà prengué mesures per evitar que Vidal de Font-rubí continués exigint mals usos dels homes del castell de Font-rubí. Succeïa això el 1306. A la fi del segle XIV Joan I va vendre el castell i terme de Font-rubí a Pere Febrer i d'aquest passà a diverses altres mans. El castell de Font-rubí esdevingué centre de la baronia de Font-rúbia (dita antigament de Font-rubí i coneguda també com a baronia de Grabuac). Des del segle X el monestir de Sant Cugat posseïa béns dins el terme del castell de Font-rubí, al lloc anomenat la Franquesa, segons consta en un document del 1205. El 1203 el rei Pere havia eximit de tota càrrega els homes de Sant Cugat que hi habitaven.

El castell de Font-rubí fou destruït immediatament després de la Guerra de Successió, de manera que durant la Primera Guerra Carlina, la facció carlina que dominà la Llacuna i els seus contorns, establí a la casa de la Fàbrega, prop de la parròquia de Sant Pere de Font-rubí, la seu d'una junta carlina (1838-40). Actualment, del castell resten alguns llenços de la muralla del perímetre, que dibuixen una planta aproximadament rectangular. Es conserva també, bé que escapçada, la torre mestra, de planta circular.

El poble de Font-rubí (666 m d'altitud) es formà al vessant del puig del Castellot, on hi ha les ruïnes del castell. L'església parroquial de Sant Pere i Sant Feliu de Font-rubí, d'origen romànic però molt transformada posteriorment, pertanyé a la canònica de Santa Maria de Solsona, la qual pertinença és confirmada per les butlles papals d'Urbà II, del 1097 i d'Eugeni III, de 1151. A la fi del segle XIII, segons un document del cartulari de Santa Maria de Solsona, l'església de

Font-rubí, que, com l'església propera de Santa Maria del Pla del Penedès, pertanyia a la canònica solsonina, havia de pagar a Solsona 30 sous pel delme.

El cap de municipi és el poble de Guardiola de Font-rubí (331 m d'altitud), que és situat sobre un petit tossal, sobre la carretera que porta de Font-rubí a Vilafranca del Penedès, de la qual dista 9 km. La seva parròquia és Santa Maria de Bellver, 3 km a l'E, no gaire lluny del lloc de les Obagues. Ja l'any 1201 s'esmenta un Berenguer de Guardiola com a signant d'una concòrdia amb l'abat de Sant Cugat per un mas que tenia al lloc de Ginamballes, de la parròquia de Sant Vicenç de Morrocurt. L'origen de Guardiola és, doncs, anterior al segle XIII. Probablement devia ser una torre de guaita, al costat de la Carrerada de la Segarra, prop de l'antic lloc de la Maçana.

De l'antiga quadra de Sant Vicenç de Morrocurt (320 m d'altitud) resta una capella romànica que havia estat parròquia, incorporada a la masia de Can Cerdà, al N de Guardiola. L'església, dedicada a Sant Vicenç, és documentada des del 1157. Era una construcció d'una nau capçada per un absis decorat exteriorment amb arcuacions llombardes. A la banda N hi ha una capella afegida, coberta amb volta ametllada. Al S hi havia la porta, adovellada. Conserva una pica baptismal ornada amb un fris en dent de serra i dibuixos geomètrics. Malauradament, aquesta capella es va esfondrar per manca de manteniment a finals del segle XX. A llevant de Sant Vicenç, al límit amb Terrassola i Lavit, hi ha el petit nucli urbà de les Casetes d'En Raspall (300 m d'altitud), sobre un camí vell que duu al Pla del Penedès, a tocar de la carretera de Vilafranca a Igualada.

El poble de Grabuac (289 m d'altitud), al SE del terme, sobre el camí vell de Guardiola a Vilafranca, en terreny pla. Fa uns anys també se'l coneixia com a nucli de Can Colomer. No gaire lluny hi ha el petit nucli de les Graus. El 1179 el batlle de Vilafranca va vendre a B. De Gras Buach el pa i el vi que, de la seva batllia, sortissin per al senyor rei. Al segle XIV la quadra de Grabuac era del prior del monestir de Montserrat. Al fogotjament de vers 1370 el monestir tenia set focs a

Font-rubí, tres dels quals eren a Grabuac. A l'edat moderna, la baronia de Font-rubí es digué baronia de Grabuac. El 1541 n'era titular la senyora Magdalena de Palou, que fou succeïda pels Fiveller de Palou, els Hospital, els Merlès i els Erill, fins que, a la primera meitat del segle XIX passà als marquesos de la Manresana, darrers senyors jurisdiccionals del terme de Font-rubí.

Altres nuclis són els del Coll de la Barraca, situat al portell del seu nom, a 699 m d'altitud, divisòria dels termes de Font-rubí, la Llacuna i Torrelles de foix. Dista 2 km del poble de Font-rubí i tenia 50 habitants el 1960. El de les Casesnoves de la Mata és situat a 560 m d'altitud, al S de Font-rubí, al km 2 de la carretera de l'Albereda a Vilobí del Penedès. El nucli de l'Avellà (530 m d'altitud) se situa al km 4,6 de la carretera de Vilobí, al vessant meridional de la serra de l'Avellà. El mas de l'Abellar, de la parròquia de Sant Pere, és esmentat l'any 1227 com a donació testamentària d'Elisenda de Queralt al seu nebot Hug Alemany de Cervelló. Dalt d'un turonet, a l'esquerra de la dita carretera, hi ha les ruïnes de la capella romànica de Sant Andreu, de la qual resta l'absis, que conserva la part de la volta, i un tros curt dels murs septentrional i de migdia de la nau. La masia i el lloc de la Maçana són a la dreta de la riera de Litrà (dita, també, en aquest sector riera de la Maçana), a ponent de Guardiola, sobre el camí vell de Vilafranca a la Llacuna. El riu de la Maçana és esmentat el 991. L'alou de la Maçana fou donat per Sança, vídua de Guillem Miró, al monestir de Sant Cugat del Vallès, pel seu testament de 1157. Dalt d'un turonet es conserva l'església romànica de Sant Joan de la Maçana, d'una nau capçada per un absis semicircular, decorat a l'exterior amb arcuacions i faixes llombardes. La porta se situa a la façana de migdia. La capella restà abandonada des del 1936 fins fa pocs anys, quan es restaurà.

El veïnat de Mas Moió (410 m d'altitud) se situa vora la riera de la Maçana, aigua amunt de la caseria d'aquest nom. Figurava ja en el fogotjament del 1553. La de Cal Semisó (300 m d'altitud) es troba vora la riera de la Maçana, aigua avall de Guardiola, prop del pont de la carretera de Vilafranca. Les Casesnoves és un aglomerat de poques cases, a la part de llevant del terme, molt prop del seu límit, quasi tocant el cementiri de Puigdàlber. El veïnat de Sabanell se situa al km 28 de la carretera d'Igualada, prop del trencall amb la carretera de

Guardiola, a 243 m d'altitud, en terreny pla, tocant ja el terme del Pla del Penedès. El seu veïnat és agregat a la parròquia de Santa Maria del Pla.

La urbanització en petits nuclis urbans que trobem actualment al terme de Font-rubí s'ha de relacionar amb l'augment de població que es produí amb l'eclosió del cultiu de la vinya a la comarca. Si bé aquest tipus de plantació està documentada a l'àrea de Font-rubí des de, com a mínim, època ibèrica, no fou fins a finals del segle XVIII quan augmentaren exponencialment les hectàrees plantades al municipi. Aquest fet té a veure amb el decret de Carles III del 1778 que permetia, finalment, el lliure comerç de Catalunya amb Amèrica.

El Penedès històric s'especialitzà en la producció de vi destinat a l'exportació, basant-se més en la quantitat que no pas en la qualitat del producte. La pujada de preus del vi a partir de 1838 coincideix plenament amb la parcel·lació de les terres de les grans cases pairals del terme per tal de cedir-les en règim de parceria. Cada parcer destinà una petita porció del terreny concedit a la construcció d'un petit mas. La proximitat geogràfica i cronològica d'aquestes construccions fa que, actualment, siguin perfectament identificables atenent als trets característics que les defineixen. La bonança econòmica arribà al seu punt àlgid durant els anys 80 del segle XIX, quan la fil·loxera ja causava estralls a les plantacions de vinya franceses però encara no havia arribat al Principat (el primer brot documentat s'inicià a Bordeus l'any 1863). El preu del vi, durant aquests anys, arribà a màxims històrics.

Aquesta bonança, però, fou preludi del desastre que significà l'arribada de la fil·loxera a Catalunya. Malgrat tots els esforços esmerçats per tal d'evitar la propagació de la plaga, l'insecte aparegué a l'Empordà el 1879 (Rabós) mentre que al Penedès entrà per Gelida el 1887 per estendre's, en pocs anys, per tota la comarca.

Si bé el creuament dels ceps amb exemplars d'origen americà aconseguí solucionar, a mig termini, el problema de la fil·loxera, la pèrdua de les últimes colònies ultramarines hispàniques a finals d'aquell segle significà també la pèrdua d'un important mercat que donava sortida als vins del Penedès (MESTRE, 1987: 237-268).

3. METODOLOGIA DE TREBALL

3.1. Fases de l'estudi

Els treballs s'iniciaren el mes de febrer de 2013 amb el buidatge de diverses fonts per tal de configurar el llistat provisional d'elements i, entre els mesos de maig, juny, agost, setembre, octubre i novembre del mateix any, s'ha desenvolupat la fase de treball de camp i la d'introducció de dades a la BD proporcionada per l'OPC. Finalment s'ha redactat la present memòria durant el mes de novembre de 2013.

A continuació detallem la feina efectuada en cadascuna de les fases referides:

3.1.1. Recopilació d'informació referent al patrimoni del municipi

Per a la recopilació d'informació referent al patrimoni cultural existent a Font-rubí s'ha dut a terme, en primer lloc, un buidatge de la bibliografia existent que, cal remarcar, és poc nombrosa i, en gran part, està relacionada amb els jaciments prehistòrics del terme.

També han estat consultades les següents fonts (agrupades per a cadascuna de les tipologies recollides al Mapa de Patrimoni):

- **Patrimoni immoble:** Per elaborar el llistat preliminar d'elements del patrimoni immoble s'han consultat les següents fonts:
 - Inventari de Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya (IPA).
 - Llistat d'edificis i entorns a protegir inclòs a la Revisió de les Normes Subsidiàries de Planejament tipus b (Text refós de l'acord de la C.U.B. de 18 d'octubre de 2000).
 - Llistat d'habitatges en sòl no urbanitzable inclòs a la Revisió de les Normes Subsidiàries de Planejament tipus b (Text refós de l'acord de la C.U.B. de 18 d'octubre de 2000).
 - Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya (Cartes arqueològiques).
 - Inventari del Patrimoni Paleontològic de Catalunya.
 - Inventari del Patrimoni Industrial de Catalunya (IPIC).
 - Base de dades de "Bienes culturales Protegidos" del Ministerio de Cultura.
 - Mapa de Fosses comunes de la Guerra Civil elaborat pel Memorial Democràtic de la Generalitat.
- **Patrimoni moble, patrimoni documental, patrimoni immaterial i patrimoni de medi natural:** Per elaborar el llistat preliminar d'elements d'aquestes tipologies hem partit del llistat preliminar facilitat per l'ajuntament i s'han consultat les següents fonts:

- Catàleg del Patrimoni Festiu de Catalunya elaborat per la Direcció General de Cultura Popular i Tradicional de la Generalitat de Catalunya.
- Patrimoni Mundial declarat per la Unesco a Catalunya.
- Inventari d'Espais Geològics de Catalunya (EIG) del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat.
- Inventari d'arbres monumentals i d'interès local i comarcal de Catalunya del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat.
- Relació d'espais inclosos en el Pla amb indicació de comarques i municipis del Sistema d'Espais Naturals Protegits de Catalunya elaborat pel Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat.
- Cens de simbologia franquista de Catalunya impulsat pel Memorial Democràtic de la Generalitat.

Per a l'elaboració de la planimetria de treball s'ha partit dels següents materials disponibles a la pàgina web de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (<http://www.icc.cat>) : plànols topogràfics a escala 1:5.000, 1:10.000, 1:25.000 i 1:50.000. Ortofotos a escala 1:2.500, 1:5000 i 1:25.000.

Les referències cadastrals dels béns immobles han estat consultades a través del visor de capes WMS de l'Infraestructura de Dades Espacials de Catalunya (IDEC) disponible a la següent pàgina web: <http://mapaidec.icc.cat/idecwebservices/mapawms/index.jsp>.

3.1.2. Treball de camp

Les visites a camp s'efectuaren entre els mesos de maig, juny, agost, setembre, octubre i novembre de 2013. Els elements inclosos al llistat preliminar han estat tractats mitjançant un software GIS (Geographic Information System) per tal d'elaborar plànols topogràfics de treball on hi figuressin els citats elements.

Durant aquesta fase del treball es descartaren alguns dels elements inicialment previstos i s'afegiren d'altres que no ho havien estat inicialment. Es visitaren físicament un total de 418 elements. Dels elements previstos, 10 no va ser possible localitzar-los (vuit fonts i dues coves) com a conseqüència de l'espessor del bosc en aquells punts i, si bé, en molts casos vam arribar a les coordenades topogràfiques teòriques on se situaven, fou impossible visualitzar-los i fotografiar-los pel motiu esmentat. En aquest sentit, podem fer esment de la dificultat de localitzar molts dels elements que se situaven a la part més abrupte del terme, la Serra de Font-rubí i la Serra de Bolet.

3.1.3. Introducció de la informació a la BD i redacció de la memòria final

El treball de camp s'ha anat combinant amb la introducció d'informació a la base de dades proporcionada per l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona en format Microsoft Access 2000. La introducció de dades s'ha continuat un cop finalitzades les visites de camp, atès que ha suposat la part més important del temps total de realització de la feina. Finalment, la redacció de la present memòria s'ha dut a terme durant el mes de novembre de 2013.

3.2. Model de fitxa utilitzat

La informació referent a cadascun dels elements visitats es recollia mitjançant el model de fitxa de camp proporcionat per l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona. Aquesta fitxa recull els següents camps:

- **Codi:** Fa referència al codi intern de classificació dels béns.
- **Número de fitxa:** Número de control intern de les fitxes.
- **Àmbit:** Tipus de patrimoni del que forma part: immoble, moble, immaterial o natural.
- **Denominació:** Nom o noms amb el que es coneix el bé.
- **Lloc / adreça:** adreça on se situa el bé en els casos pertinents.
- **Titularitat:** Tipus de titularitat del bé: pública, privada o ambdues alhora.
- **Tipologia:** Fa referència al tipus de bé dins de les tipologies establertes per l'OPC.
- **Ús actual:** Ús que té el bé actualment en base a les opcions predefinides per l'OPC.
- **Descripció:** Descripció física de les característiques del bé fitxat.
- **Observacions:** Aquells aclariments que no tenen cabuda en l'apartat anterior.
- **Estat de conservació:** Estat de conservació del bé. S'admeten tres possibilitats: bo, dolent o regular.
- **Autor:** Autor del bé quan aquest és conegut.
- **Emplaçament:** Situació aproximada del bé quan no es troba en una adreça concreta.
- **UTM:** Coordenades geogràfiques expressades en el sistema de coordenades geogràfiques UTM (Sistema de Coordenades Universal Transversal de Mercator o bé, en anglès, *Universal Transverse Mercator*). El *Datum* que s'ha utilitzat, tal com marcava el Plec de condicions per a la realització del Mapa de Patrimoni, ha estat el ETRS89 (equivalent al WGS84) enlloc del *Datum* ED50 (European Datum 1950)

que, per indicació de la Comunitat Europea, mitjançant el seu programa INSPIRE, s'havia de deixar d'utilitzar en nous projectes a partir de l'1 de gener de l'any 2012.

- **Accés:** S'ha d'indicar segons les possibilitats prefixades: fàcil, difícil, obert, restringit o sense accés.
- **Núm. Negatiu:** Només s'emplena en el cas de la fotografia analògica i, per tant, és un camp que actualment rarament s'utilitza.
- **Història:** Història del bé en qüestió quan és coneguda.
- **Bibliografia:** Bibliografia referent al bé en qüestió utilitzada.
- **Protecció:** Aquest camp s'utilitza per indicar la protecció legal o física del bé fitxat. També hi ha l'opció de seleccionar ambdues opcions quan un bé gaudeix d'ambdós tipus de protecció.
- **Autor fitxa:** Tal com el nom del camp indica aquest espai està destinat a indicar qui ha fet físicament la fitxa.
- **Núm. Inventari de la Generalitat:** Camp destinat a indicar si el bé al que fa referència la fitxa està inclòs dins d'algun tipus de catàleg de la Generalitat de Catalunya.
- **Data registre:** Data en la que s'ha realitzat la fitxa.
- **Data modificació:** Camp previst per a futures modificacions i/o actualitzacions de la fitxa.

3.3. Criteris generals emprats per a la inclusió o exclusió dels elements

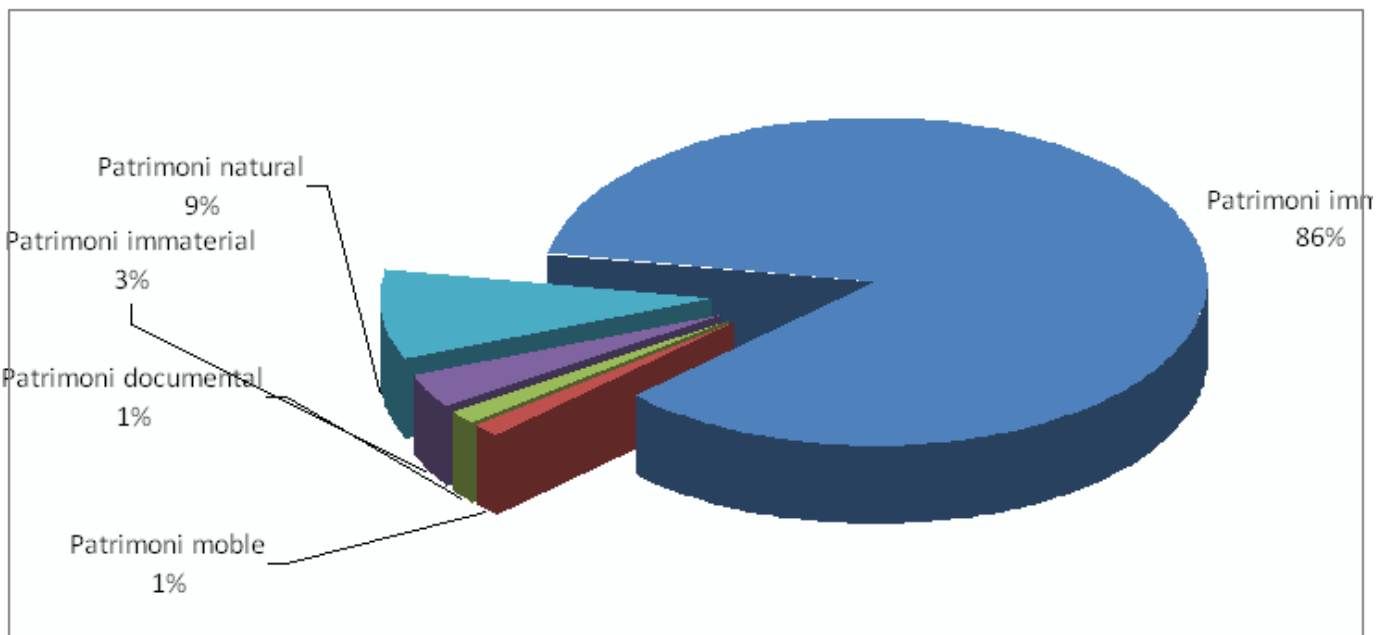
En el cas dels edificis, per tal de decidir si s'inclouen al Mapa de Patrimoni s'ha tingut en compte, a banda de les seves característiques físiques més rellevants, quan hi eren presents, també la seva representativitat dins del tipus d'arquitectura tradicional de la zona. És per aquest motiu que un nombre considerable d'edificis fitxats es poden englobar dins del tipus de mas que es bastí al municipi des de, aproximadament, mitjans del segle XIX fins a principis del segle XX.

Pel que fa als elements arquitectònics, hem pretès destacar aquells que són testimoni de la intensa explotació agrària que tingué lloc, especialment, des del segle XVIII fins a principis del segle XX. Es tracta d'elements amb un clar valor patrimonial que permeten entendre com es duia a terme l'explotació de la terra quan no existien mitjans mecànics. Entre aquests elements hem destacat les barraques i pous de pedra seca, les sínies i els molins de vent que s'utilitzaven per tal de bombejar aigua.

Especial atenció hem prestat també als rellotges de sol, molt nombrosos al municipi, ja que pensem que és una part important del patrimoni local, testimoni d'una forma de mesurar el temps que ha passat de tenir un caire funcional a un caire merament ornamental.

4. RESULTATS DE L'ESTUDI

Han estat fixats un total de 437 elements que han estat classificats segons els àmbits i tipologies predefinits. Pel que fa als àmbits, 372 elements formen part del patrimoni immoble, 6 del patrimoni moble, 6 del patrimoni documental, 14 del patrimoni immaterial i 39 del patrimoni natural.

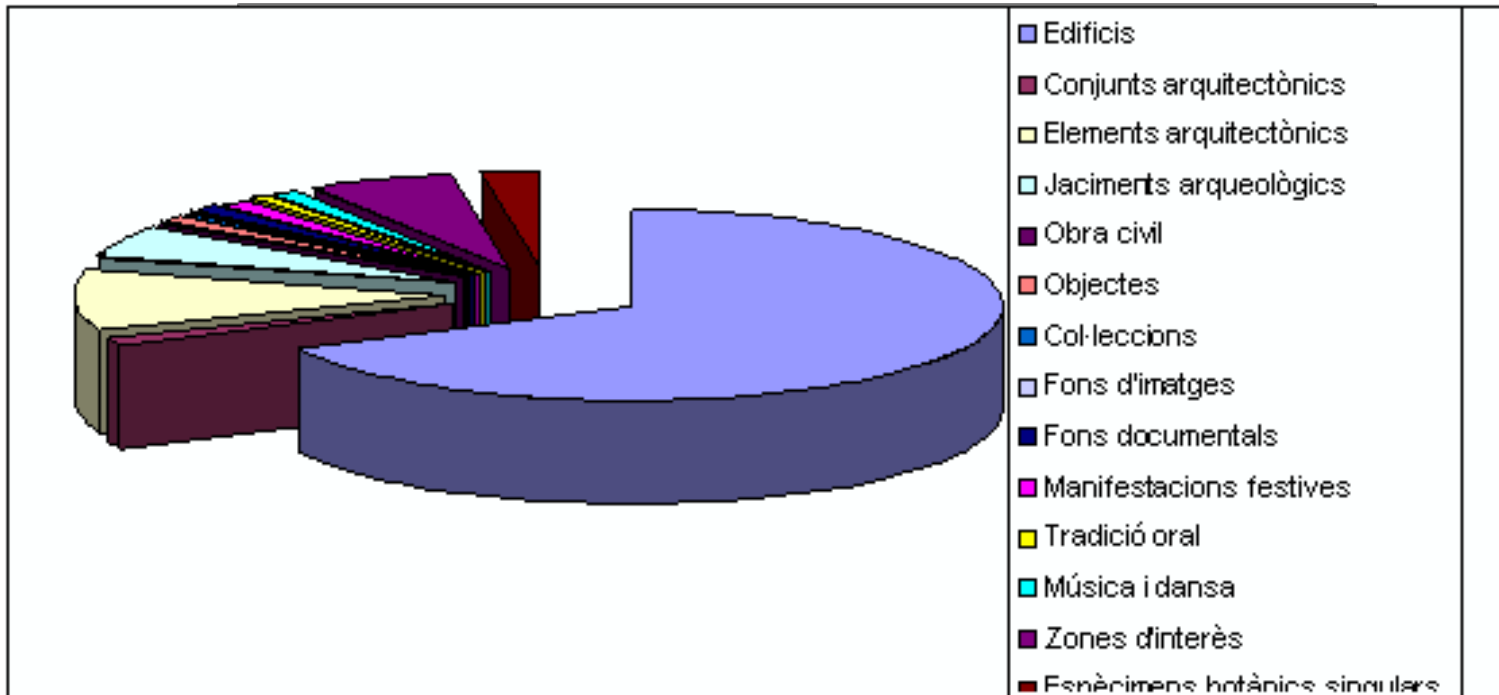
Pel que fa a les tipologies definides dins de cadascun dels àmbits anteriors, dins del patrimoni immoble 296 elements han estat classificats com a edificis, 6 com a conjunts arquitectònics, 44 com a elements arquitectònics, 24 com a jaciments arqueològics i 2 com a obra civil.

El patrimoni moble està format per 4 elements classificats com a objectes i 2 elements inscrits dins la tipologia "Col·leccions".

El patrimoni documental està format per 1 fons d'imatges i 5 fons documentals.

Dins l'àmbit de patrimoni immaterial s'han fixat 6 manifestacions festives, 3 elements de tradició oral i 5 de música i dansa.

Finalment, pel que fa a l'àmbit de patrimoni natural, s'han recollit 28 zones d'interès i 11 espècimens botànics singulars.

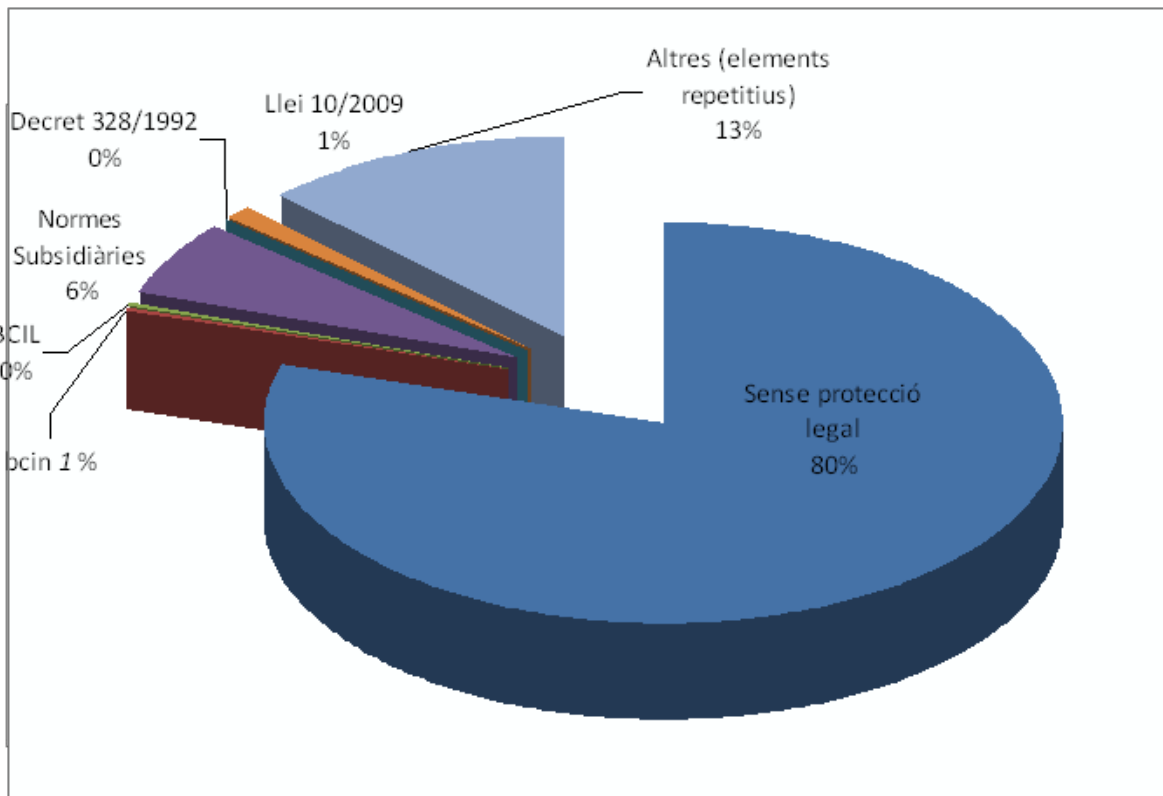

4.1. Protecció legal dels elements fixats al Mapa de Patrimoni

Dels 372 elements fixats pertanyents al patrimoni immoble només 29 compten amb algun tipus de protecció legal, cosa que representa poc més d'un 8% del total. D'aquests 29, el castell de Font-rubí i la documentació conservada a l'Arxiu de la Corona d'Aragó compten amb la màxima protecció en estar declarats com a BCIN (Bé Cultural d'Interès Nacional). Un altre bé, el jaciment arqueològic de Cal Cerdà, està protegit com a BCIL (Bé Cultural d'Interès Local). Hi ha 26 béns del patrimoni immoble protegits mitjançant el llistat d'edificis i entorns a protegir que figura a la Revisió de les Normes Subsidiàries de Planejament tipus b aprovades l'any 2000.

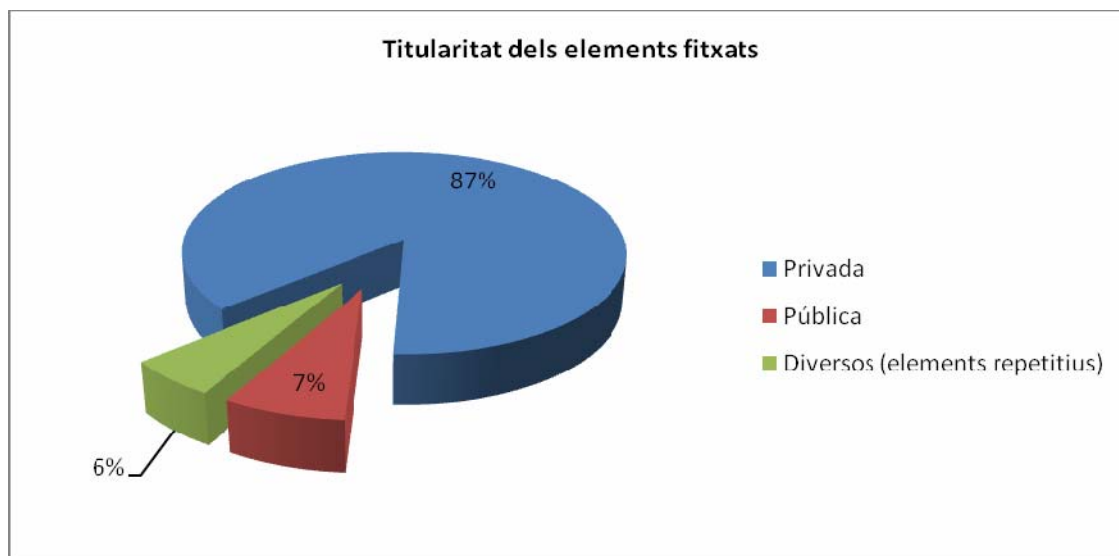
En tot cas, cal recordar que el patrimoni resta protegit, de forma genèrica, per la Llei 9/1993 de 30 de setembre de Patrimoni Cultural Català (LPCC) i, pel que fa a les fosses comunes de la Guerra Civil, es troben protegides de forma específica per la Llei 10/2009 de 30 de juny.

Pel que fa al patrimoni natural, part del PEIN (Pla d'Espais d'Interès Natural) designat amb el nom de "Capçaleres del Foix", es troba dins del municipi de Font-rubí, i compta amb protecció legal de conservació mitjançant el Decret 328/1992.

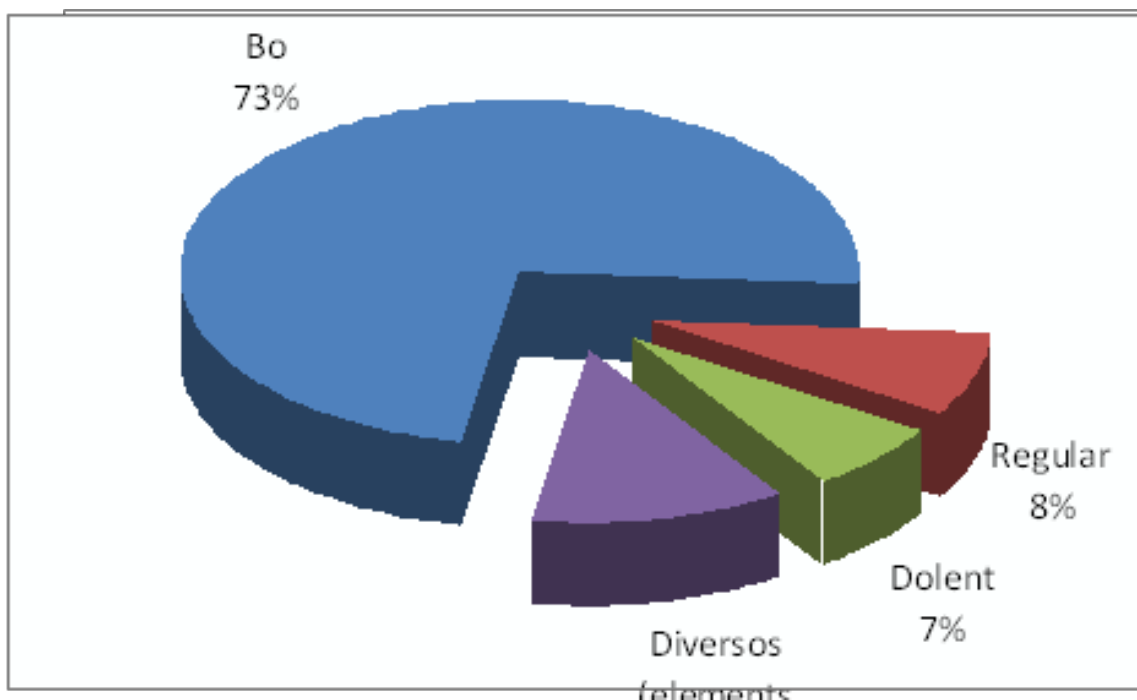
4.2. Titularitat dels elements fixats al Mapa de Patrimoni

La titularitat dels elements fixats és, en un tant per cent molt elevat, privada, amb 384 elements. La titularitat pública assoleix els 30 elements. Finalment, a 23 dels 408 elements no hi consta la titularitat per tractar-se de fitxes d'elements repetitius o seriatos on no s'ha de fer constar aquesta dada. El gràfic següent exemplifica les dades que acabem de comentar:

4.3. Estat de conservació dels elements fixats

Per a la definició de l'estat de conservació dels béns inclosos al Mapa de Patrimoni s'admeten, tal com veïem a l'explicació de la fitxa de presa de dades utilitzada, tres estats: bo, regular i dolent. Dels 437 elements inclosos en 349 s'ha considerat que el seu estat de conservació és bo, en 36 regular i en 29 casos dolent. Hi ha 23 elements on no consta l'estat de conservació per tractar-se de fitxes pertanyents a elements repetitius o seriatos, on no s'ha de complimentar aquest tipus d'informació. Podem veure els resultats que acabem d'exposar en el següent gràfic:

4.4. Patrimoni immoble

Aquesta categoria, tal com és habitual en la majoria de mapes de patrimoni, forma el gruix principal d'elements inventariats. Passem a detallar cadascuna de les subcategories amb que compta:

4.4.1. Edificis

En total, tal com ja s'ha apuntat, s'han fixat un total de 296 edificis. Deixant de banda les restes d'edificacions que han estat considerades jaciments arqueològics, com és el cas del castell de Font-rubí, els exemplars d'edificis més antics conservats al municipi daten d'època romànica. Hi destaquen la petita capella de Sant Joan de la Maçana, que es conserva relativament íntegra tot i que la volta de la nau és producte d'una restauració recent, atès que la capella fou cremada l'any 1936. Un altre exemple d'aquest període el forma la capella de Sant Vicenç de Morrocurt o de Cal Cerdà. Aquesta capella, documentada al segle XII,

s'esfondrà parcialment a principis dels anys 90 del segle XX com a conseqüència de la manca de manteniment i d'un episodi de pluges perllongat.

Atenció especial mereixen les cases pairals que, en molts casos, s'establiren al territori ja durant el període medieval. L'evolució arquitectònica inherent a aquest tipus de construccions ha fet, però, que els edificis que ens han arribat presentin trets més propis de segles posteriors.

Dins d'aquest grup trobem cases com Cal Via, de l'Avellà, esmentada ja l'any 1227 i que conserva a l'interior una volta gòtica apuntada, mentre que l'exterior de l'edifici ha sofert modificacions importants en segles posteriors, amb una portalada més pròpia del segle XVII i una ordenació de la façana amb afegitons importants durant el segle XIX. Un altre exemple dins d'aquesta categoria és Can Colomer de Grabuac, mas del que es té notícia documental des del segle XIV (tot i que el topònim es documenta ja el 1179), però la part antiga del qual presenta característiques externes una mica més tardanes, probablement del segle XV o XVI. Dins del segle XVI també podem situar Can Palau Martín Orga i ja amb característiques més pròpies del segle XVII tenim d'altres cases pairals del terme com el Mas Moió, Cal Fortuny, Cal Fontanals i Cal Balaguer. Les construccions del segle XVIII també estan ben representades: la Maçana, tot i estar documentada molt abans, la Baltana Nova, l'església parroquial de Sant Pere i Sant Feliu (tot i tenir el seu origen en el període romànic), l'església parroquial de Santa Maria de Bellver, la capella de Sant Bartomeu i la capella de Sant Pau de Grabuac, refeta durant aquest segle aprofitant elements anteriors. A cavall entre el segle XVIII i el segle XIX hi ha el Mas Romeu i ja dins el primer quart del segle XIX trobem el Mas Romaní.

Sembla que poc abans de mitjans del segle XIX s'inicia la construcció d'edificis que esdevindran model dels petits masos autosuficients que és comencen a implantar al terme municipal com a conseqüència d'una reordenació del territori. Aquesta reordenació implica la parcel·lació de les terres de les grans cases pairals esmentades anteriorment i la seva cessió a un tercer per tal que la treballi, usualment, en règim de parcel·lació. Cada concessió implicava, normalment, la construcció d'un petit mas. Podem englobar aquests masos en dues grans tipologies: els que presenten el carener paral·lel a la façana principal i els que presenten el carener perpendicular

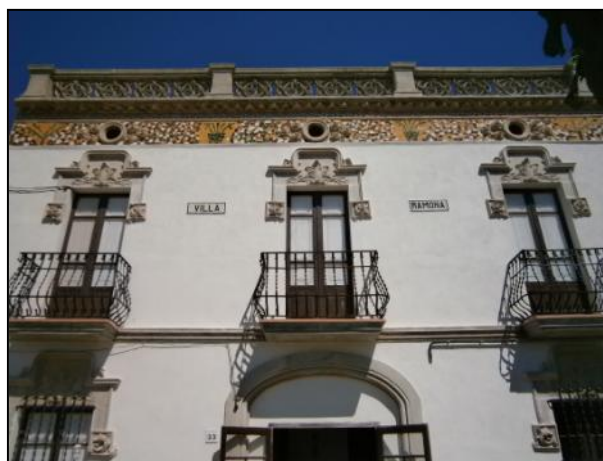

a la façana principal. Curiosament ambdues tipologies tenen, aproximadament, el mateix nombre d'edificis en el municipi i es caracteritzen per ser construccions que, usualment, presenten planta baixa, planta pis i golfes, amb la façana principal orientada a migdia, usualment al SE, amb una composició que, en la majoria dels casos, s'articula en tres eixos verticals. Aquest tipus de mas representa una part importantíssima dels elements fixats dins

la tipologia que ens ocupa. La seva inclusió al mapa de patrimoni és fruit de l'interès intrínsec d'aquest tipus d'edificis que, tot i no tenir elements arquitectònics molt rellevants, representen un tipus de construcció popular característica del municipi, fet que també es valorà des de l'ajuntament com a motiu suficient per a la seva inclusió. El primer exemple que hem documentat d'aquest tipus d'edifici és de l'any 1832, si bé aquesta data està extreta de fonts orals i, per tant, s'ha de prendre amb certa precaució. La primera data constatada físicament en aquest tipus d'habitatges la trobem a Cal Rus, del 1855. D'aquí en endavant els exemples es van multiplicant per tota l'àrea del terme municipal però amb especial implantació a les àrees més planeres i aptes pel conreu.

A partir de finals del segle XIX, de forma paral·lela a la construcció dels petits masos esmentats, es comencen a construir edificis de nova planta i a reformar-ne d'altres ja existents amb un tipus d'arquitectura més sumptuós on es pren més importància la ornamentació exterior per donar especial rellevància a la construcció. Trobem casos com Cal Xic, de l'any 1885, Cal Marcelino / Cal Cerdà, d'origen antic però reformada en estil eclèctic l'any 1888 o la Villa Josefa Formosa, de nova construcció, de l'any 1902. L'eclècticisme donarà pas al modernisme, amb el que parcialment se solapà en el temps. També d'aquest corrent hi ha exemples a Font-rubí: la Villa

Ramona o La Torre, Cal Laureà i la Masia Grabuac o Cal Fraret, aquesta última d'origen antic però reformada en aquest moment de principis del segle XX.

Posteriorment, el modernisme fou rellevat paulatinament pel noucentisme, estil arquitectònic molt ben representat a Font-rubí. Podem destacar, entre d'altres, edificis com Cal Gol, l'antic Centre Recreatiu Guardiolenc, els pisos del Pau Xic, Cal Turró o les Caves Ferret.

4.4.2. Conjunts arquitectònics

Han estat fitxats sota aquest codi aquells nuclis poblacionals del municipi que compten amb edificis que mostren característiques homogènies representatives d'un tipus d'arquitectura popular de finals del segle XIX i principis del segle XX. Hem remarcat, per tant, l'interès del conjunt per sobre de l'interès aïllat de cadascun d'aquests edificis. Cal tenir present que aquests elements no estaven inclosos en el llistat preliminar d'elements a excepció d'algun cas singular que figurava a l'Inventari de Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya.

4.4.3. Elements arquitectònics

Dins d'aquesta subcategoria s'han inclòs 55 elements, una part important dels quals són construccions tradicionals de pedra seca: barraques i pous. Tot i que el nombre d'aquestes construccions al municipi és molt més elevat, s'ha optat per fitxar aquells exemplars més representatius o bé aquells que serveixen per exemplificar una tipologia concreta. La catalogació de la totalitat d'exemplars d'aquest tipus d'arquitectura tradicional que trobem al terme requeriria un treball específic com a conseqüència del seu elevat nombre. Així, s'han fitxat un total de 14 barraques que podem incloure dins de tres tipologies diferenciades: barraques circulars, barraques quadrades o quadrangulars i barraques de marge.

Pel que fa als pous s'han fitxat 5 pous coberts de pedra seca que, sota el nostre parer, esdevenen un bon exemple d'aquest tipus de construccions

hidràuliques.

També s'han inclòs dins d'aquesta categoria d'altres exemples de l'arquitectura popular com són els forns de calç, dels que s'han inclòs tres exemplars, els pous de glaç, amb un possible exemplar i una fita. Mereixen especial atenció les sínies, força nombroses al terme, amb una tipologia que, en tots els casos identificats, situa

la seva construcció entre finals del segle XIX i principis del segle XX, fet que hem de lligar amb la implantació de nous masos en les terres de les grans cases pairals parcel·lades i cedides en règim de parceria a què hem fet referència més amunt. D'aquestes sínies, com a mostra representativa, se n'han catalogat 11 exemplars. Un altra element que havia estat part integrant del paisatge de Font-rubí no fa tants anys i que actualment té un ús molt residual són els molins de vent per a bombejar aigua. Han estat fixats tres exemplars, només un d'ells actualment en funcionament.

4.4.4. Jaciments arqueològics

S'han inclòs al mapa els 17 jaciments que figuren a la Carta Arqueològica de l'Alt Penedès elaborada per la Generalitat de Catalunya. Tots han estat visitats i s'hi ha dut a terme una petita prospecció visual per tal de constatar si, actualment, són visibles o no restes materials en superfície. Entre aquests jaciments cal destacar el del Castell de Font-rubí. Si bé el castell està fixat per la Generalitat de Catalunya com a element del patrimoni arquitectònic i com a jaciment arqueològic, ha estat inclòs al Mapa de Patrimoni com a jaciment com a conseqüència de l'estat d'arrasament que presenta. També han estat afegits com a jaciments arqueològics

quatre fosses comunes de la Guerra Civil que figuren al Mapa de Fosses elaborat conjuntament pel Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya i el projecte LleTRA de la Universitat Oberta de Catalunya. Finalment, s'han inclòs dins d'aquesta categoria les restes de dos masos totalment enrunats situats a la Serra de Bolet.

4.4.5. Obra civil

Dins d'aquesta categoria s'han fitxat dos elements: la Carrerada, important via de comunicació que funcionà com a via mercadera des de, com a mínim, l'època medieval i també com a via de transhumància i al voltant de la qual s'articulà el municipi (d'aquí la forma allargada que presenta). En segon lloc, pel que fa a obra civil, s'ha fitxat el pont de cal Raimonet, atès que és un bon exemple d'obra d'enginyeria de la segona

meitat del segle XIX o principis del segle XX, construït per tal de creuar la riera de Cal Manois en un punt on la seva profunditat s'acosta als 25 m.

4.5. Patrimoni moble

4.5.1. Objectes

Dins d'aquesta tipologia han estat inclosos alguns elements destacables del municipi: la pica baptismal de Sant Vicenç de Morrocurt d'una banda, i els gegants, els capgrossos i la serp del Castellot del municipi que, tot i no gaudir de gaire antiguitat, foren construïts per fontrubinencs i, actualment, compten amb una gran acceptació en algunes manifestacions festives assenyalades, especialment durant la festa major de Guardiola que, per extensió, és la festa de tot el municipi.

4.5.2. Col·leccions

S'han inclòs en aquest epígraf una col·lecció particular d'eines del camp, la majoria procedents del propi municipi i la col·lecció de material arqueològic procedent de Font-rubí que està dipositada al Vinseum de Vilafranca del Penedès.

4.5.3. Fons d'imatges

En aquest apartat s'ha fitxat una única col·lecció, en format digital, recopilada per l'Ajuntament de Font-rubí durant els últims anys mitjançant la cessió temporal de fotografies originals al consistori per tal que fossin escanejades.

4.5.4. Fons documentals

Els fons documentals de Font-rubí estan formats, bàsicament, per l'Arxiu Municipal, que conté documentació que es remunta a l'any 1847, i pels arxius parroquials de les esglésies parroquials de Sant Pere i Sant Feliu de Font-rubí i Santa Maria de Bellver. Malauradament, els arxius parroquials foren destruïts durant la Guerra Civil i, per tant, la documentació que contenen no va més enllà de l'any 1939.

També s'han efectuat entrades per tal de deixar constància de l'existència de documentació original referent a Font-rubí a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, el "Archivo Histórico Nacional" i el "Centro Documental de la Memoria Histórica".

4.6. Patrimoni immaterial

4.6.1. Manifestacions festives

En aquest apartat s'han recollit les manifestacions festives més rellevants del municipi. Entre aquestes, destaquen les festes majors de Guardiola i de Font-rubí, les festes de Sant Vicenç, la festa del Most, el Cava Jazz i, finalment, la festa dels "Uitos", una manera de celebrar el Dijous Gras exclusiva de Font-rubí.

4.6.2. Tradició oral

En aquest punt hem destacat la llegenda de l'Encantada, vinculada a les ruïnes del Castellot, a la cova de l'Encantada o Forat Bufador i a la Font de Llinars, elements bàsics en l'imaginari col·lectiu de Font-rubí. La llegenda d'en Marimon, un bandoler que voltà pel terme, també s'ha inclòs, relacionant-la amb un pi de grans dimensions, ara desaparegut, però que se'n coneix la ubicació. També s'ha recollit l'ús de la paraula "pèlag" de forma habitual al terme. Si bé l'ús d'aquesta paraula és conegut a d'altres indrets com Capellades, Sant Sadurní d'Anoia, Gelida o Sant Quintí de Mediona, pensem que és important remarcar també la seva utilització a Font-rubí com a tret diferencial d'aquesta àrea.

4.6.3. Música i dansa

En aquest apartat s'ha recollit una sardana, batejada amb el nom del municipi, "Font-rubí", que va compondre el recentment desaparegut Sr. Àlex Cabré, qui durant molts anys fou director de l'Escola Font Rúbica. Dins d'aquest apartat s'han inclòs també els balls populars: el Ball de bastons, el Ball de cercolets, el Ball de diables i el Ball de panderetes. Si bé cap d'ells té una tradició al municipi superior als 30 anys, actualment es troben fortament arrelats i gaudeixen d'una gran acceptació.

4.7. Patrimoni natural

Aquesta tipologia representa una part important del Mapa de Patrimoni de Font-rubí, amb 41 elements. Consta de 30 zones d'interès i 11 espècimens botànics. Dins de les 30 zones d'interès han estat fitxades 21 fonts, 4 coves, 1 gorg, 1 salt i 3 espais naturals diversos. En el cas de les fonts, cal remarcar que hem tractat les fonts com a zona d'interès natural malgrat que la seva part final estigués construïda i condicionada mitjançant una construcció d'obra. Només en el cas de fonts situades en relació a un mas o habitatge han estat considerades com a elements urbans. Segons el llibre de Manel Córdoba, *Les Fonts del Penedès i els seus voltants*, al municipi de Font-rubí es coneixen una vuitantena de fonts. No obstant això, si bé les fonts eren, en èpoques no gaire llunyanes, imprescindibles per als veïns, pagesos i viatgers, la seva pèrdua d'utilitat amb l'arribada arreu de l'aigua canalitzada ha fet que, moltes d'elles, restin abandonades. La manca de manteniment d'una font fa que, en poc temps, esdevingui un element molt difícil de trobar com a conseqüència del creixement de vegetació al seu entorn, creixement afavorit per la presència constant d'aigua. És per aquest motiu que, algunes de les fonts llistades inicialment com a elements a fitxar, no ha estat possible localitzar-les.

Pel que fa als espècimens botànics, han estat fitxats quatre roures, quatre pins i dues alzines que presenten característiques destacades.

5. LLISTAT D'ELEMENTS NO FITXATS

5.1. Elements no fitxats llistats en base a la seva tipologia

1.- Patrimoni immoble.

1.1- Edificis

Núme-ro de fitxa	Nom de l'e-lement	X	Y	Descripció
49	Mare de Déu del Roser	387297	4585608	Es tracta d'una capella construïda a la dècada dels anys 60 del segle XX situada al centre de Guardiola de Font-rubí, atès que l'església parroquial, Santa Maria de Bellver, resta força lluny d'aquest nucli. No gaudeix de cap interès arquitectònic
51	Mare de Déu del Pilar			Capella particular construïda al mas Tallavent del Coll de la Barraca l'any 1969. Sense interès arquitectònic.

Número de fitxa	Nom de l'element	X	Y	Descripció
52	Sant Salvador dels Pinells			Església que es trobava prop de la Carrerada, al camí que surt prop de les cases de Mitjans, a la rodalia del nucli urbà de Graubac. Estava construïda en el que avui és un insignificant monticle que hi ha a l'esquerra del camí, de 275 metres. Actualment és un camp de conreu però es tenen notícies de no fa gaires anys segons les quals llaurant la terra varen aparèixer ossos que, presumptament, haviem de correspondre al fossar de la citada capella. Tot apunta que aquesta capella prengué el nom del territori on fou erigida, on hi tenien a lous la catedral de Barcelona, el monestir de Sant Cugat del Vallès i la canònica de Santa Maria de Solsona. El topònim Pinell apareix esmentat per primer cop l'any 988. L'indret torna a esmentar-se l'any 996 i durant tot el segle XI. A finals d'aquell segle ja s'esmenta la citada església. Durant el segle XII apareix el topònim novament, sense esmentar, però, l'edifici. Al segle XIV es coneix una referència a l'església. La referència més moderna data de l'any 1700, quan surt esmentada en un document com a església que "fa molts anys que va desaparèixer" (LLORAC, 1991:195-196).
57	Refugi de Guerra	391124	4585892	Petit refugi de la Guerra Civil pertanyent al Camp d'Aviació situat al terme municipal de Torrelavit. Aquest refugi també es troba dins d'aquest terme municipal i, per tant, fou eliminat del llistat d'elements a fitxar.
106	Refugi i aeròdrom de Sabanell			El refugi principal ha estat fitxat amb el número 58 però l'aeròdrom es troba, íntegrament, al terme municipal de Torrelavit
118	Cal Xic Martí	390666	4582701	Eliminat del llistat definitiu per ser edifici amb orígens antics però que va ser refet, íntegrament, fa molt pocs anys. Únicament es varen conservar uns panys de paret de tàpia, fet que no justificava la seva inclusió al Mapa de Patrimoni

Número de fitxa	Nom de l'element	X	Y	Descripció
125	La Pineda	390017	4582625	Eliminat del llistat definitiu per trobar-se fora del terme municipal de Font-rubí
127	Cal Ciscu Ventureta	389888	4582749	Eliminat del llistat definitiu per trobar-se fora del terme municipal de Font-rubí
128	Cal Ventureta	389798	4582741	Eliminat del llistat definitiu per trobar-se fora del terme municipal de Font-rubí
136	Cal Márquez	389613	4584090	Eliminat del llistat per ser edifici contemporani o, en tot cas, molt reformat
138	Cal Tomàs la Torre	389282	4583866	Eliminat del llistat per ser edifici contemporani. A la foto aèria de l'any 1956 que es pot consultar a la seu electrònica de l'Institut Cartogràfic de Catalunya no hi apareix cap edifici
139	Les Guixetes	389185	4584037	Eliminat del llistat per ser edifici contemporani. A la foto aèria de l'any 1956 que es pot consultar a la seu electrònica de l'Institut Cartogràfic de Catalunya no hi apareix cap edifici
143	Cal Tonet Sèbio	389156	4584269	Eliminat del llistat per ser edifici contemporani. A la foto aèria de l'any 1956 que es pot consultar a la seu electrònica de l'Institut Cartogràfic de Catalunya no hi apareix cap edifici
157	La Creu Vermella	388562	4584924	Eliminat del llistat definitiu per ser edifici d'origen antic que es trobava enrunat i va ser totalment refet fa pocs anys
160	Cal Bou	388509	4584554	Eliminat del llistat definitiu per ser edifici que fou construït fa uns 30 anys
192	Cal Marcelino	389796	4585505	Eliminat del llistat per ser edifici contemporani
204	Cal Maginet	389479	4586375	Eliminat del llistat definitiu per ser edifici d'origen antic totalment reformat
206	Cal Vicenç Geroni	389574	4585963	Es tracta de dos edificis, el més gran és totalment contemporani. L'original és l'edifici més petit que se situa a ponent, però fa uns 35 anys se li va escapar la façana original per tal d'escurçar-lo. La façana que ara és visible, per tant, és totalment nova.
209	Cal Ciscu Parellada	388612	4585468	Eliminat del llistat perquè tot i que té origen antic, l'edifici actual és totalment contemporani

Número de fitxa	Nom de l'element	X	Y	Descripció
224	Cal Manel de l'Eduard	387740	4586802	Eliminat del llistat perquè tot i que té origen antic, l'edifici actual és totalment contemporani
225	Ca l'Anula	387592	4586774	Eliminat del llistat per ser edifici contemporani
229	El Serral - Cal Mario	387711	4587839	Eliminat del llistat per ser edifici contemporani
234	Cal Rigol Xic	387635	4585837	Eliminat del llistat per ser edifici contemporani
256	Cal Jaume de la Baltana	386316	4586241	Eliminat per ser contemporània sense interès arquitectònic. Fou construïda anys 50-60 segle XX.
263	Cal Bohé	386410	4586495	Eliminat per ser contemporània sense interès arquitectònic. Fou construïda anys 60 segle XX a partir d'un cobert.
287	Ca l'Obaguer	386738	4587707	Eliminat del llistat perquè tot i que té origen antic, l'edifici actual és totalment contemporani
289	Cal J.M. Ferrer	386382	4587829	Eliminat del llistat per ser edifici contemporani
293	L'Alzinar, 57	386198	4588111	Eliminat del llistat per ser edifici contemporani
303	Cal Serra Gavatxa	386474	4588592	Eliminat del llistat definitiu per trobar-se fora del terme municipal de Font-rubí segons el plànol del cadastre
315	Cal Ton del Maset	385359	4586500	Eliminat del llistat perquè tot i que té origen antic, l'edifici actual és totalment contemporani
336	Ca l'Escallot	384926	4587881	Eliminat del llistat definitiu per ser edifici bastit de bell nou a principis dels anys 80 del segle XX a l'indret on s'havia situat una edificació més antiga
363	La Mata	382354	4587349	Eliminat del llistat perquè tot i que té origen antic, l'edifici actual és totalment contemporani
369	Damian Mestre	389433	4583381	Eliminat del llistat per ser edifici contemporani

1.- Patrimoni immoble.

1.3- Elements arquitectònics

Número de fitxa	Nom de l'element	X	Y	Descripció
449	Fita dels tres termes de l'Alzinar	386188	4588895	Element no fitxat per haver desaparegut fa pocs anys en un arranament del camí amb maquinària pesada

1.- Patrimoni immoble.

1.4- Jaciments arqueològics

Número de fitxa	Nom de l'element	X	Y	Descripció
61	Cova de la Font de Llinars	381039	4588323	Eliminat del llistat definitiu perquè, segons Salvador Llorac (LLORAC, 1991:162), és la mateixa cova que la de la Plana Pineda, que sí ha estat fitxada
62	Cova del Roure	383163	4589029	Ha estat eliminada del llistat definitiu per haver estat identificada com la cova que es coneix també com Cova de la Font del Roure, que sí ha estat fitxada
379	Cova del Miret	381039	4588323	Eliminada del llistat per ser la mateixa cova que la de la Plana Pineda i que la Cova de la Font de Llinars

2.- Patrimoni moble

2.3- Col·leccions

Número de fitxa	Nom de l'element	X	Y	Descripció
105	Col·lecció particular de material arqueològic Rexach Baquès			Aquesta col·lecció ha estat eliminada del llistat després de parlar amb els familiars de la persona que la va formar, ja desapareguda. Es tracta d'alguns materials arqueològics dispersos, sense catalogar, que no reuneixen les característiques mínimes per a ser inclosos al Mapa de Patrimoni

4.- Patrimoni immaterial

4.1- Manifestacions festives

Número de fitxa	Nom de l'element	X	Y	Descripció
383	Fira de Font-rubí			Eliminada del llistat definitiu per ser fira que encara gaudeix de poca tradició i arrelament al municipi

4.- Patrimoni immaterial

4.4- Música i dansa

Número de fitxa	Nom de l'element	X	Y	Descripció
414	Ball dels ve-remadors			S'acorda amb l'ajuntament no fitxar aquest ball perquè fou recollit per Joan Amades a Sant Quintí de Mediona però que no gaudeix de tradició al poble de Guardiola

5.- Patrimoni natural

5.1- Zones d'interès

Número de fitxa	Nom de l'element	X	Y	Descripció
64	Cova de l'Encantada	381399	4588638	Ha estat eliminada del llistat per haver estat identificada com la mateixa cova que la que es coneix amb el nom de "Forat Bufador" que sí ha estat inclosa al Mapa.
70	Font de les Bruixes			No localitzada
71	Font de la Cova de Mas Vallet			No localitzada
77	Font del Turu			No localitzada
79	Font del Llorer			No localitzada
83	Font del Noguer			No localitzada
84	Font de Santa Maria			No localitzada
85	Font Freda			No localitzada
88	Font del Rascle			No localitzada
371	Cova de l'Hort del Sort o del Toixó	381915	4586560	Eliminada del llistat definitiu per trobar-se fora del terme municipal de Font-rubí

6. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

BIBLIOGRAFIA

AUTORS DIVERSOS. "Patologia de la població enterrada a la Cova de la Guineu (Font-rubí, Alt Penedès, Barcelona)". I Congreso Internacional de Patología. Museu Arqueològic de Barcelona: setembre de 1992. Comunicació - poster.

ALLUÉ, Ethel.; VERNET, Jean Louis; CEBRIÀ, Artur. "Holocene vegetation landscapes of NE Iberia: charcoal analysis from Cova de la Guineu, Barcelona, Spain". The Holocene. 5 (2009), 19, p.765-773. Inclòs a la memòria nº 8603. BURON, Vicenç (1989). Castells romànics catalans. Guia. Edicions Mancús.

ARNABAT, Ramon (1995). "La Primera Guerra Carlina (1833-1840) als arxius judicials del Penedès". Miscel·lània Penedesenca, Vol. 20, 1994. Pàgs. 285-298.

BALIL, Alberto.; RIPOLL, Eduardo. (1952) "Noticiero. Actividad Arqueológica en Catalunya durante los años 1950-1951". Archivo Español de Arqueología. vol. XXV (1952), p.183.

BAYER, Xavier i altres (1997). Abecedari de la Festa Major de Vilafranca del Penedès. Edita Vilatana, C.B. Vilafranca del Penedès.

BRUGUERA, Ramon (1995). "Tipologia-cronologia de les àmfores ibèriques de l'àrea del Penedès". Miscel·lània Penedesenca, núm. 20, 1994. Pàgs. 75-88.

CABRÉ, Àlex i altres (2007). "Font-rubí. Un passeig cap a la modernitat". Edita Ajuntament de Font-rubí.

CARRERAS, Joan (Dir.)(1978). Gran Enciclopèdia Catalana. Volum, 13.

CEBRIÀ, Artur; MESTRES, Josep.; NADAL, J.; SENABRE, Maria Rosa (1999). "Evolución del aprovechamiento de los recursos faunísticos durante el Neolítico en la comarca de l'Alt Penedès (Barcelona)".Saguntum: Papeles del Laboratorio de Arqueología de Valencia, Núm. Extra 2.

CEBRIÀ, Artur; SENABRE, Maria Rosa; RIBÉ, Genís (Inèdit). "Carta Arqueològica de l'Alt Penedès".

CHIMENOS, Eduardo (1990). "Estudio paleoestomatológico de poblaciones prehistóricas de Catalunya". Libros Pórtico.

CÓRDOBA, Manuel (1997). "Les fonts del Penedès i els seus voltants". Edimestre

CRUAÑES, Esteve (1994). "Esglésies romàniques del Penedès". Institut d'Estudis Penedesencs.

DE LA PINTA, Josep Lluís. (1984)."Addenda al repertori de cavitats d'interès arqueològic de la província de Barcelona. Font-rubí". Exploracions (Espeleo-Club de Gràcia). Núm. 8, p.16.

GALIMANY, Marc (2003). "Font de l'Uberni". Montò nec. Revista d'informació local de Font-rubí, núm. 79, agost 2003. Pàgs. 34-35.

GALIMANY, Marc (2004). "El Salt del torrent de les Obagues". Montòneg. Revista d'informació local de Font-rubí, núm. 81, febrer 2004. Pàgs. 34-35.

GALIMANY, Marc (2004). "La fita de les tres cares". Montòneg. Revista d'informació local de Font-rubí, núm. 84, agost 2004. Pàgs. 34-35.

GALIMANY, Marc (2004). "La font de Can Costes". Montòneg. Revista d'informació local de Font-rubí, núm. 86, desembre 2004. Pàgs. 30-31.

GALIMANY, Marc (2005). "La font de la Mina". Montòneg. Revista d'informació local de Font-rubí, núm. 88, abril 2005. Pàgs. 22-23.

GALIMANY, Marc (2005). "Forns de calç del Fondo". Montòneg. Revista d'informació local de Font-rubí, núm. 90, agost 2005. Pàgs. 34-35.

GALIMANY, Marc (2005). "La Font d'en Ramon". Montòneg. Revista d'informació local de Font-rubí, núm. 92, desembre 2005. Pàgs. 22-23.

GALIMANY, Marc (2006). "Santa Maria de Bellver". Montòneg. Revista d'informació local de Font-rubí, núm. 93, febrer 2006. Pàgs. 26-27.

GALIMANY, Marc (2006). "Cova del Miret". Montòneg. Revista d'informació local de Font-rubí, núm. 94, abril 2006. Pàgs. 20-21.

GALIMANY, Marc (2006). "El Pi de la Planxa". Montòneg. Revista d'informació local de Font-rubí, núm. 96, desembre 2006. Pàgs. 30-31.

GIRÓ, Pere . "Esteve Reixach y el poblado prerromano de l'Alzinar de la Masana". Olerdulae. 6. Revista del Museu de Vilafranca.

GIRÓ, Pere (1956). "Vilafranca del Panadés". VIII Reunión de la Comisaría Provincial de Excavaciones Arqueológicas de Barcelona, Informes y memorias. Núm. 32.

GIRÓ, Pere (1960-1961). "Fontrubí". Notas de Arqueología de Cataluña y Baleares –I. Ampurias. Vol. XXII-XXIII, p.338-340.

GONZÁLEZ-ALCALDE, Julio. "Cuevas-santuario ibéricas en Cataluña". Quaderns de prehistòria i arqueologia de Castelló. 25, p.187-249.

LLORAC, Salvador (1978). "El Penedès durant el període romànic". Miscel·lània penedesenca.

LLORAC, Salvador (1991). "Font-rubí. Passeig pel temps i el territori". Ajuntament de Font-rubí.

MIQUEL, Júlia (1995). "Aportacions a la història del castell i terme de Font-rubí. Dels orígens fins al segle XV". Miscel·lània penedesenca. Núm. 22

MERCADAL, Oriol.; AGUSTÍ, Bibiana. "Comportaments agressius a la prehistòria recent. La desmitificació del bon salvatge?". Cypsela. 16, p.37-49.

MERCADAL, Oriol.; CAMPILLO, Domingo; EQUIP GUINEU. "Patologia de la població prehistòrica de la cova de la Guineu (Font-rubí, Alt Penedès, Barcelona), Proceedings of the IX European Meeting of the Paleopathology Association, Barcelona, 1995.

MESTRE, Pere (1987). "Passat present i futur de la vinya i el vi al Penedès". Miscel·lània Penedesenca. Núm. 10, P. 237-268.

MESTRES, Josep (Inèdit). "El Neolític antic al Penedès". Tesi doctoral en preparació.

MONFORT, Jorge (1972). "Talleres líticos de superficie del Panadés y extensiones". Tesi de Llicenciatura. Universitat de Barcelona.

NADAL, Jordi.; [et al.]. "Evolución del aprovechamiento de los recursos faunísticos durante el Neolítico en la comarca de l'Alt Penedès (Barcelona)". Saguntum. P.90-91.

NADAL, Jordi.; ESTRADA, Alícia. "Les estratègies de caça durant l'epipaleolític a l'Alt Penedès". Del Penedès. Publicació de l'Institut d'Estudis Penedesencs. 14, p.35-41.

PALLARÈS-PERSONAT, Joan; AYMAMÍ, Gener (1997). "Manifestacions rupestres al Gran Penedès". Miscel·lània Penedesenca, núm. 22. Pàgs. 45-56.

RAURET, Anna Maria (1963). "El proceso de la primitiva población del Panadés". Memoria realizada para la obtención el grado de Licenciado, Universitat de Barcelona.

SANMARTÍ, Joan (1996-1997). "Els materials d'importació del poblat de l'Alzinar gran de la Massana (Guardiola de Font-rubí, Alt Penedès, Barcelona)". Annals de l'Institut d'Estudis Gironins, Vol. XXXVI.

VIRELLA BLODA, Joan. "Experiències a l'entorn de la localització d'estacions prehistòriques". Miscel·lània Penedesenca, núm. 1, p.256. Reeditat a la "XIX Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos", Vilanova i la Geltrú, 25-26 X 1975. Centre d'Estudis Biblioteca-Museu Balaguer, Barcelona, 1983, p. 219.

WEBGRAFIA

- Catàleg del patrimoni festiu de la Generalitat de Catalunya :
<http://www20.gencat.cat/portal/site/CulturaDepartament/menuitem.01121f9326561a075a2a63a7b0c0e1a0/?vgnnextchannel=65eb15e3336ac010VgnVCM100000b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default&vgnnextoid=65eb15e3336ac010VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD>
- Cens de simbologia franquista de Catalunya:
<http://www20.gencat.cat/portal/site/memorialdemocratic/menuitem.d64b2ffce357a6457839a410b0c0e1a0/?vgnnextoid=e4a50426e693b210VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=e4a50426e693b210VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>
- Inventari de Patrimoni Arqueològic de la Generalitat de Catalunya:
<http://cultura.gencat.net/invarque/index.asp>

- Inventari de Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya:
<http://cultura.gencat.net/invarquit/cerca.asp>
- Programa EGIPCI de consulta de dades sobre patrimoni de la Generalitat de Catalunya: <https://extranet.cultura.gencat.cat/EGIPCI/login.aspx>
- Mapa de fosses del Memorial Democràtic: <http://fossesirepressio.cat/>
- Hipermapa de la Generalitat de Catalunya:
http://hipermapa.ptop.gencat.cat/hipermapa/hipermapa2_cat.asp?NOM_FLASH=aea_high.swf&QUERY_LAYER=Municipis&QUERY=CODI_INE|LIKE|08085&FIT=True
- Web de l'Institut Cartogràfic de Catalunya: <http://www.icc.cat/vissir3/>
- Visualitzador de capes WMS de la Infraestructura de Dades Espacials de Catalunya:
<http://mapaidec.icc.cat/idecwebservices/mapawms/index.jsp>
- <http://municat.gencat.cat/>
- <http://wikipedra.catpaisatge.net/>
- Anuari estadístic de Catalunya (IDESCAT): www.idescat.cat
- Registre de Planejament Urbanístic de Catalunya:
<http://ptop.gencat.cat/rpucportal/AppJava/cercaExpedient.do?reqCode=loadSenseCriteris>
- Arxius de Patrimoni Etnològic de Catalunya:
<http://www20.gencat.cat/portal/site/CulturaDepartament/menuitem.01121f9326561a075a2a63a7b0c0e1a0/?vgnextoid=5e8b94d741b58110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=5e8b94d741b58110VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>
- Memòries d'intervencions arqueològiques: www.calaix.cat
- Diccionari d'Estudis Catalanas en línia: <http://dlc.iec.cat/>

**Diputació
Barcelona**

**Àrea de Coneixement
i Noves Technologies**

Comte d'Urgell, 187
Edifici del Relotge
08036 Barcelona
Tel. 934 022 566
Fax 934 022 825
o.patrimonio@diba.cat
www.diba.cat/opc